

The effectiveness of using children's stories in strengthening Arabic reading skills in junior high school in Iranian schools

(Case study of schools in Noor city of Mazandaran)

Article Type: Research

**Mohammad Kalashi¹, Faramarz Mirzaei², Isa Motaghizadeh³,
Gholamreza Kiani⁴**

¹ PHD in Arabic literature and language, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities, Tehran, Iran.

² Professor of Arabic language & literature, Tarbat Modares University, Faculty of Humanities, Tehran, Iran.

³ Professor of Arabic language & literature, Tarbat Modares University, Faculty of Humanities, Tehran, Iran.

⁴ Professor in English Language Teaching, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities, Tehran, Iran.

Abstract

Children's stories have a unique place in contemporary literature with their unique features and are a source of inspiration for providing Arabic language teaching materials to Iranian children and adolescents. However, it has not been considered in the subject of Arabic language and literature in Iranian universities. Despite the importance of using literature in language teaching and the fact that the use of literature, especially children's stories, is rarely seen in Arabic language curricula for Iranian children and adolescents. Therefore, this article tries to study the application of children's Arabic story and its benefits in teaching Arabic reading skills to children with a descriptive-analytical and quasi-experimental method - based on scientific methods and criteria of language teaching - in teaching Arabic as a better and more useful language. Persian-speaking teenagers pay. To conduct this research, appropriate educational materials based on the criteria of Preset, selected, and taught to junior high school students. The results show gives that the child's story is appropriate to the level of learning of learners and it is easier to read and understand for this group of learners. In addition, the elements on which the child's story is based attract the child's attention more than any other type of literature, and this increases the child's motivation and focus on learning the language with more useful feedback.

Keywords: The Arabic children's story, teaching Arabic, reading skill, the first intermediate stage, Persian-speaking learners.

^١. Corresponding Author

m.kalashi@modares.ac.ir

اثر بخشی کاربرست داستان کودک در تقویت مهارت خوانداری به

زبان عربی در مقطع متوسطه اول در مدارس ایران

(بررسی موردی مدارس شهرستان نور مازندران)

نوع مقاله: پژوهشی

محمد کلاشی^{*}، فرامرز میرزائی^۱، عیسی متقی زاده^۲، غلامرضا کیانی^۳

^۱ دکترای زبان و ادبیات عربی دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ایران، تهران

^۲ استاد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ایران، تهران

^۳ استاد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ایران، تهران

^۴ استاد بخش آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ایران، تهران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷

چکیده

زبان داستان، از جمله داستان کودک، جذابیت هنری دارد و از دیگر انواع ادبی به زبان معیار نزدیکتر است، از این رو منبع مناسبی برای تدوین مواد آموزشی زبان عربی به کودکان و نوجوانان به شمار می‌رود. با این وجود، در متون آموزشی آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان، از داستان عربی کودک کمتر استفاده شده است. این نوشتار می‌کوشد با کاربرست داستان عربی کودک در آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان، بر اساس روش شبه تجربی و ابزارهای علمی لازمه این روش، میزان تأثیر این متون را در یادگیری مهارت خوانداری زبان عربی به آنان روشن سازد. در این پژوهش ابتدا مواد آموزشی لازم براساس معیارهای علمی و مبانی نظری آن، طراحی و تدوین شد. سپس در دو گروه (کنترل و آزمودنی) از دانش آموزان مدارس متوسطه اول از مدارس شهرستان نور استان مازندران، اجرا گردید. ابتدا پیش آزمون و پس از تدریس متون داستانی برگزیده، پس آزمون از این دو گروه گرفته و در هنگام تدریس نیز از روش مشاهده استفاده شد. در نتیجه، با مقایسه پیش آزمون و پس آزمون این دو گروه و تحلیل داده‌های مشاهده گروه آزمودنی روشن شد که کاربرست داستان کودک در یادگیری زبان آموزان کودک و نوجوان فارسی زبان تأثیر معناداری دارد و در تقویت مهارت خواندن و درک متن آنان بسیار مؤثر بوده است.

کلیدواژه‌ها: داستان عربی کودک، آموزش زبان عربی، مهارت خوانداری، مقطع متوسطه اول، زبان آموزان فارسی زبان.

۱- مقدمه

ادبیات و انواع آن می‌تواند منبع مهمی در یادگیری زبان باشد و تاثیر زیادی در پیشرفت مهارت‌های زبانی داشته باشد.

داستان کودک هنری لذت‌بخش، جذاب و مناسب برای کودک و نوجوان است؛ زیرا عناصر و زبان آن متناسب با خلیات و رفتارهای کودکان است. از این رو در آموزش زبان به کودکان و نوجوانان، داستان کودک می‌تواند منبع مناسبی باشد.

در ایران آموزش زبان عربی از پایه هفتم آغاز می‌شود، اما در یادگیری این زبان به ندرت توفیق یافته‌اند تا حتی گوشه‌ای از آن را فرا بگیرند. دلیل اصلی این ناکارآمدی آموزش زبان عربی در مدارس، استفاده از روش آموزش نامتناسب و متخصص نبودن معلمان در آموزش مهارت‌های زبان عربی و طراحی محتوای کم کارآمد است. (همایونی و بیات، ۱۳۹۹: مرکز پژوهش مجلس شورای اسلامی) علاوه بر این‌ها دلایل دیگری هم وجود دارد.

با وجود اینکه استفاده از داستان عربی اصیل کودک در آموزش زبان می‌تواند منبع اثربخشی باشد و متاسفانه در برنامه تحصیلی و آموزشی مدارس ایران در آموزش زبان عربی در مقطع متوسطه اول به ندرت از آن استفاده شده است. بنابراین پژوهش حاضر به میزان تاثیر کاربست داستان کودک در آموزش و پیشرفت مهارت خوانداری زبان عربی به دانش آموزان فارسی زبان را پرداخته است. اما سوال این است که داستان عربی کودک تا چه میزانی در آموزش مهارت خوانداری عربی به کودکان و نوجوانان ایرانی در مرحله متوسطه اول تاثیر گذار است؟ و چه تفاوت معناداری بین نتایج عملکرد دو گروه کنترل و آزمودنی در مهارت خوانداری وجود دارد؟

۲- فرضیه تحقیق:

تاثیر داستان عربی کودک در آموزش مهارت خوانداری زبان عربی معنادار و قابل ملاحظه است.

۴- پیشینه پژوهش:

مطالعات زیادی در زمینه آموزش زبان عربی به غیر عرب زبانان در ایران و خارج از ایران انجام شده است. اما هنوز جا دارد تا در راستای تکامل تجربیات در این زمینه مطالعات و تحقیقاتی صورت پذیرد.

۱- کتاب «تعليم اللغة العربية بواسطة ادب الأطفال العربي» از خالد أحمد (۲۰۱۷م)؛ تنها با روش توصیفی - تحلیلی انواع ادبیات کودک از جمله شعر و داستان را به عنوان منبعی مناسب برای آموزش زبان عربی معرفی نموده است و از روش کمی یا آزمایشی استفاده ننموده است.

۲- پایان نامه «فاعلية استخدام قصص الأطفال كمصدر للتعبير الفني في تنمية مهارات التفكير الإبداعي لدي طفل ما قبل المدرسة» از العنود بنت سعيد بن صالح أبو الشامات (۲۰۰۷م)؛ به تاثیر کاربست داستان کودک به عنوان منبعی مناسب برای پیشرفت مهارت‌های تفکر ابتکاری در کودکان سنین مهد کودک و پیش دبستانی پرداخته است.

۳- مقاله «دور القصة القصيرة في تعليم اللغة العربية (لغة ثانية)، از فاطمة الكحلاني (۲۰۱۴)؛ بطور کلی نقش داستان کودک را در آموزش زبان عربی به غیر عرب زبانان می‌پردازد و در آن به نقش داستان کودک حتی اشاره‌ای نشده است.

۴- مقاله «الصعوبات والتحديات التي تواجه تعليم العربية للأطفال الناطقين بغير العربية وسبل معالجتها» از خالد حسين أبوعمشة (۲۰۱۸)؛ به مشکلات و چالش‌هایی که کودکان غیر عرب زبان در آموزش زبان با آن مواجه هستند، می‌پردازد.

۵- مقاله «توظيف الأدب العربي في تعليم اللغة العربية: بوابة للمعرفة الثقافية» از بسمة أحمد صدقي الدجاني (۲۰۱۹)؛ بیشتر به بررسی کاربرد انواع ادبیات عربی (شعر، داستان، نمایشنامه، ترانه و...) و اهمیت آن در آموزش زبان عربی به غیر عرب زبانان، با هدف همسان سازی فرهنگ و اندیشه و ارتباط فرهنگی زبان آموزان با فرهنگ زبان عربی، می‌پردازد.

۶- مقاله «تدريس القصة القصيرة لتعليمي العربية من الناطقين بغيرها في إيران» از نرگس گنجی و همکارانش (۱۳۹۳ش)؛ به آموزش داستان کوتاه به زبان آموزان ایرانی پرداخته است نه تدریس داستان کودک و تاثیر آن در آموزش زبان به کودکان و نوجوانان ایرانی.

۷- مقاله «تحدید معايير المحتوى التعليمي المناسب لتوظيف أدب الاطفال القصصي في تعليم اللغة العربية للأطفال والناشئة الإيرانيين» از کلاشی و دیگران که در مجله «دراسات في تعليم اللغة العربية وتعلمها» دانشگاه شیراز پذیرش شده، معیارهای محتوای آموزشی مناسب برای کودکان و نوجوانان

ایرانی را با روش توصیفی تحلیلی مورد پژوهش قرار داده است و پژوهش حاضر نیز با به کارگیری همان معیارها در انتخاب داستان‌ها و طراحی محتوای آموزشی مناسب برای آموزش مهارت خواندن عربی برای کودکان و نوجوانان فارسی زبان، با روش شبه تجربی، به میزان تاثیر آن را می‌پردازد.

تحلیل و بررسی همه پژوهش‌هایی که ذکر شده، نشان می‌دهد که پژوهش حاضر تفاوت بسیاری با آن‌ها دارد. زیرا این پژوهش به تاثیر داستان کودک در آموزش زبان به کودکان و نوجوانان فارسی زبان با تکیه بر آموزش مهارت خواندن می‌پردازد و با تلفیقی از روش توصیفی - تحلیلی و میدانی این تاثیر را مورد تحلیل و واکاوی قرار می‌دهد.

۴- روش تحقیق:

با توجه به ماهیت پژوهش حاضر، باید که از روش‌های گوناگون استفاده شود. در گام اول با تکیه بر روش توصیفی تحلیلی و جستجو در کتاب‌ها و پایان نامه‌ها و مقاله‌های مختلفی که در این زمینه نگاشته شده‌اند، به تعریف و تشریح برخی از مفاهیم نظری مرتبط به موضوع پرداخته است.

در گام دوم پژوهش و در روش کمی، پیش از اجرا ابتدا محتوای آموزشی متناسب با سن، فرهنگ و جامعه زبان آموزان و با در نظر گرفتن محدودیت‌های طراحی محتوا با توجه به اینکه کشور ایران کشوری اسلامی است و باید محتوا مغایر با قوانین اسلامی آن نباشد، طراحی گردید. البته ابتدا بیش از ۱۰۰ داستان در موضوعات مختلف اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته و از بین آن داستان‌هایی که مناسب معیارهای تدریس برای زبان آموز ایرانی بوده استخراج شده است. سپس گروه‌های کنترل و آزمونی از دانش آموزان پایه هشتم مدرسه شهید اسلامی (آزمودنی) و شهید ناطق نوری (کنترل) شهرستان نور در استان مازندران انتخاب شدند. پس از آن آزمون سطح بندی و پیش آزمون از آن‌ها گرفته شد تا سطح‌شان در مقایسه با هم بررسی شود و تدریس برای گروه آزمودنی آغاز گردد. سپس در اجرای پژوهش ابتدا پژوهشگر که خود معلم زبان عربی با چندین سال تجربه تدریس بوده، به تدریس محتوای طراحی شده از داستان کودک به گروه آزمودنی پرداخته و در ۱۲ جلسه آموزشی محتوایی را که شامل سه درس و هر درس حاوی یک داستان بوده (واژگان، متن داستان، قواعد زبان عربی، تمرینات)،

به دانش آموزان گروه آزمودنی آموزش داده است. البته گروه کنترل با همان روش سنتی و همان محتوای آموزش و پرورش تحت آموزش قرار گرفتند.

اما در حین تدریس، چک لیست مشاهده هم از تک تک دانش آموزان گروه آزمودنی پر گردیده تا روند تغییرات با این ابزار نیز مشاهده و سنجیده شود. پس از اجرای تدریس، در پایان از هر دو گروه پس آزمون گرفته شد تا میزان تفاوت بین دو روش تدریس مورد سنجش قرار داده شود.

این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار استفاده نموده است. ۱- پیش آزمون و پس آزمون: تدریس (از ۹۹/۷/۱ تا ۱۴۰۰/۲/۳۱) داستان عربی کودک برای دانش آموزان گروه آزمودنی و همچنین برگزاری آزمون برای هر دو گروه آزمودنی و کنترل که به دو شکل پیش آزمون (آزمون شامل بخش واژگان، ترجمه، قواعد و درک مطلب که از کتاب عربی هشتم آموزش و پرورش طراحی شد) و پس آزمون (شامل واژگان، ترجمه عبارت، قواعد و درک مطلب که از محتوای جدیدی که پژوهشگر طراحی کرده گرفته شده است)، اجرا شده است. البته پیش آزمون و پس آزمون برای مهارت خوانداری شفاهی به صورت شفاهی از خواندن واژگان و متن داستان برگزار گردید. ۲- روش مشاهده مستقیم: روشی است که در آن معلم در حین تدریس میزان پیشرفت زبان آموز را در آیتم‌های مختلف مشاهده و ثبت نموده و با استفاده از آزمون‌های آماری بررسی و تحلیل کرده است. به طوری که چک لیستی را طراحی نموده و برای هر زبان آموز به صورت جداگانه و با توجه به واکنش‌هایش در کلاس زبان، نمراتی را از ۱ تا ۴ در نظر گرفته است. برگه‌ی مشاهده‌ای که برای این پژوهش طراحی شده است، از چهار بخش تشکیل شده که هر بخش نیز حاوی چهار آیتیم بوده: ۱- بخش شناخت واجی و حروف عربی (۱- تلفظ صحیح حروف، ۲- تشخیص بین لفظ کوتاه و بلند، ۳- تلفظ و خواندن صحیح تنوین و حرکات کوتاه، ۴- صحیح خواندن واژه‌ای که رسم الخط (نوشتار) آن با خواندنش متفاوت است). ۲- بخش عملکرد خواندن زبان آموز در حین کلاس (۱- با صدای رسا خواندن، ۲- تنغیم صوتی خوب، ۳- با صدای بلند و واضح خواندن، ۴- متاثر شدن از خواندن به طوری که در چهره‌اش نمایان شود). ۳- روان خوانی زبان آموز (۱- استفاده از اسلوب وصل در خواندن، ۲- با طمأنینه و بدون ترس و تردید خواندن، ۳- با تمام شدن معنا وقف نماید، ۴- خواندن را تکرار نکند؛ یعنی بدون اشتباه ادامه دهد) و ۴- میزان فهم درک زبان آموز از متن داستان مورد تدریس (۱- استنتاج افکار و اندیشه‌های موجود در متن، ۲- طرح

سوال از متن و پاسخ به آن، ۳- استخراج واژه‌های متضاد و مترادف در متن، ۴- معنای واژه‌ها را با توجه به سیاق جملات و عبارات استنتاج کند).

شایان ذکر است که در پژوهش‌های میدانی دو متغیر مستقل و وابسته وجود دارد که متغیر مستقل بر دامنه تغییرات متغیر وابسته موثر است. در این پژوهش متغیر مستقل همان روش تدریس با داستان عربی کودک و نوجوان است که در قالب محتوای درسی برای دانش آموزان مورد مطالعه طراحی شده است و متغیر وابسته نیز میزان پیشرفت دانش آموزان و زبان آموزان کودک و نوجوان در مهارت خوانداری شفاهی و درک مطلب است که مورد تدریس با این روش قرار گرفته و با گروه کنترلی که با روش سنتی (همان کتاب عربی متوسطه اول) تحت آموزش بوده‌اند، مقایسه گردیده و تبیین شده است.

برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های کولموگروف- اسمیرنوف توزیع داده (نرمال یا غیر نرمال بودن آن) و برای مقایسه دو گروه مستقل و تحلیل داده‌های به دست آمده از آزمون تی مستقل، و برای تحلیل داده‌های برگه مشاهده از تی تک نمونه‌ای (مقایسه با میانگین فرضی) استفاده شده است.

۴-۱- روش تدریس:

جزوه‌ای که برای تدریس طراحی شده بود از سه درس تشکیل شده که ابتدای هر درس واژگان جدید با ترجمه فارسی آورده شد. در ادامه متن داستان و بعد از آن قواعد مربوط به هر درس و سپس تمرینات متناسب با آن آورده شد.

معلم ابتدا واژگان جدید و سپس داستان را با تلفظ عربی می‌خوانده تا دانش آموزان به صراحت شیوه خواندن صحیح آن را بیاموزند. سپس تک تک دانش آموزان داستان را می‌خواندند تا با رفع اشکال معلم بهتر و کاملتر شیوه خواندن را آموخته باشند. در جلسه دوم معلم از دانش آموزان می‌خواست تا با توجه به اینکه واژگان جدید را فرا گرفته‌اند، داستان را ترجمه کنند و معلم نیز در ترجمه صحیح آن به آن‌ها کمک و رفع اشکال می‌کرده است. دانش آموزان در جلسه سوم تمرینات درس را حل می‌نمودند. در جلسه چهارم آزمونی برای درس طراحی می‌شده تا میزان یادگیری دانش آموزان مورد سنجش قرار بگیرد و اگر اشکالی داشته‌اند، رفع گردد.

٤-٢- جامعه آماری:

جامعه آماری شامل تمام افراد یا مشاهده‌های مکان پژوهش است. در این پژوهش جامعه آماری شامل همه دانش آموزان و کودکان و نوجوانان فارسی زبان در سن مقطع متوسطه اول می‌شود که زبان عربی می‌آموزند.

٤-٣- نمونه مورد مطالعه:

انجام یک مطالعه از تمام اعضای جامعه مورد مطالعه به دلیل مشکلات و موانعی از قبیل بالا بودن هزینه و نبودن زمان کافی برای بازدید از جمعیت مورد مطالعه به عنوان یک کل، پژوهشگر را مجبور می‌کند تا به انجام مطالعه بر روی یک زیر مجموعه از جامعه مورد مطالعه، بپردازد. و این گروه یک نمونه مورد مطالعه نامیده می‌شود. این پژوهش در طول یک سال تحصیلی در مدارس متوسطه اول در مدارس شهرستان نور در استان مازندران انجام شده است. و از یک گروه آزمودنی (۲۵ نفره) و یک گروه کنترل (۲۵ نفره) یعنی ۵۰ نفر استفاده گردیده که هر دو گروه از پایه هشتم مدارس پسرانه هستند.

٥- زبان و آموزش:

آموزش وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف و ابزاری برای کسب مهارت و تجربه و انتقال دانش، ارزش‌ها، علوم و... است. (علی، ۲۰۱۸: ۲۱۰) آموزش با همه فعالیت‌های زندگی مرتبط و انسان نیز از بدو تولد تحت آموزش و تربیت است. از این رو، آموزش نه تنها در موسسه‌های آموزشی است، بلکه در خانواده و جامعه هم مشاهده می‌گردد. (ابراهیم، ۲۰۰۹: ۳۵۷) آموزش در سنین مختلف متفاوت است و برای هر یک از خردسالان و بزرگسالان شرایط و برنامه خاص خود را می‌طلبد. لذا برنامه آموزشی و روش اجرای آن باید متناسب با سن فرد و خلیقاتش باشد. زیرا به دلیل تفاوت روحی و روانی افراد در سنین مختلف، میزان درک و یادگیری آن‌ها و میزان تمرکزشان در آموزش متفاوت است.

٦- داستان عربی کودک و کارکرد آن در آموزش زبان عربی به کودکان فارسی زبان:

ادبیات هنری زیبا است که با واژه‌ها و کلمات، افکار پنهان را به زیبایی هر چه تمام‌تر بیان می‌کند و گیرنده را به احساس لذت هنری تحریک می‌نماید. (To'aima & Manna, 2001: p 19)

ادبیات آینه جامعه است و سه شاخه اصلی آن عبارتند از: نثر (رمان، داستان بلند یا داستان کوتاه)، شعر و نمایش (ادبیاتی که به نمایش گذاشته می‌شود) که اغلب نمایانگر گرایش‌های فکری و فرهنگی یک جامعه است. (Al-Dajani, 2019: p 281)

ادبیات در تمدن عربی اسلامی به عنوان علمی تعریف می‌شود که از زبان عربی در برابر خطاهای شفاهی و نوشتاری محافظت می‌کند و باید بیش از پیش به آن در آموزش زبان عربی به غیر عرب زبانان، به عنوان ابزاری مفید، توجه نمود. (Collie & Slater, 1988: p 3, Ghosn, 2002: p 173)

ادبیات لذت آموزش و یادگیری را در فرایند آموزش زبان افزایش داده، می‌تواند در پیشرفت همه مهارت‌های زبانی موثر باشد. (Mackay, 1987: p192, Brumfit & Carter, 1986: p5, Liach, 2007: p13)

داده، مشارکت را در کلاس زبان افزایش می‌دهد.

ادبیات ابزاری ضروری در آموزش هر زبان است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. (لازار، ۱۳۸۰: ۱۱) و می‌تواند کمک زیادی به زبان آموزان در شناخت دستور زبانی و استفاده از آن بکند. زیرا ادبیات یک زبان را طوری ارائه می‌دهد که در آن همه ویژگی‌های زبانی نمایان شده و تأثیر ارتباط بین اجزای کلام را آشکار می‌نماید. همانطوری که ابزاری ایده آل برای آگاهی از کاربرد درست یک زبان است. (Mackay, 1987: pp 191 – 192) پس ادبیات می‌تواند ابزار مناسبی برای آموزش زبان باشد.

از طریق ادبیات، زبان آموز به طور دقیق زبان و ماهیت گویندگان آن زبان و شخصیت روانشناختی آن‌ها را می‌فهمد و آداب و سنت‌های اجتماعی آن‌ها را درک می‌کند. (Al-Dajani, 2019: p 282)

را برای معلم و دانش آموزان فراهم کرده، نشاط و جذابیت را در کلاس زبان عربی به اوج خود می‌رساند. این یک مزیت دوگانه برای معلم و زبان آموزان با چندین سطح تعامل دارد. این در ایجاد فضای مشارکت معلم و زبان آموز در بحث و یادگیری زبان نیز در سطوح مختلف موثر است. استفاده از ادبیات در کلاس زبان موجب تبادل فکری و خلاقیت می‌گردد. (Mackay, 1987: pp 191 – 192) و همین باعث پیشرفت بیشتر در یادگیری هر زبانی می‌شود.

در این میان، "ادبیات کودک، بویژه داستان، ابزار تربیتی مناسبی به شمار می‌آید." (کلاشی، ۱۳۹۰: ۸)

داستان عربی کودک از ابتدا به شکل کنونی وجود نداشته و به تدریج در تاریخ ظهور یافته است. اولین نشانه‌های ادبیات کودک عربی، با ابتکارات شخصی و نه به عنوان یک جنبش ادبی، در ابتدای دهه سی قرن بیستم، نمایان گردید. زیرا بیشتر حاصل ترجمه از ادبیات و فرهنگ اروپا بوده است. اما این هنر ادبی در اواسط قرن بیستم کم کم شکل تالیف به خود گرفته و از قالب ترجمه و وام‌گیری از فرهنگ و ادبیات اروپا خارج شده و حتی به عنوان ابزاری آموزشی به کار برده شده است و در دهه‌های پایانی قرن بیستم به اوج خود رسیده است. داستان کودک در دهه چهل قرن بیستم به شکل مستقل در ادبیات شکل گرفته است. (الهی، ۱۹۸۸: ۲۳۵-۲۳۲ و بریغش، ۱۹۹۶: ۴۷-۴۶) تا جایی که برخی از داستان‌ها مفاهیم و مضامین خود را از فرهنگ عامیانه یا میراث دینی و تاریخی گرفته‌اند. این فن ادبی ابتدا در کشور مصر بوجود آمده و سپس به کشورهای دیگر رسیده است. (عامر، ۲۰۰۷: ۹۰)

داستان کودک اهداف زیادی دارد، از جمله؛ هدف آموزشی است که باید کودک را از نظر زبانی غنی و از نظر ذهنی و عاطفی تغذیه نماید. و اگر در مراحل اولیه زندگی کودک بدرستی از ادبیات کودک و داستان استفاده شود، سطح ذهنی، قدرت اجتماعی، ذوق ادبی و لذت هنری او را نیز بهبود می‌بخشد. (القدیری، ۱۹۹۹: ۱۸) از این رو یکی از کارکردهای آموزشی آن در آموزش زبان است.

داستان در میان متون ادبی جایگاه ویژه‌ای دارد و مخاطب با خواندن و شنیدن آن، لذت هنری را با تصاویر ذهنی جالب احساس می‌کند. و این از ویژگی‌های منحصر به فرد آن است که آن را از سایر ژانرهای ادبی (شعر، رمان و تئاتر) برتری داده و به مناسب‌ترین و دوست داشتنی‌ترین ابزار آموزشی تبدیل کرده است، چه برای آموزش زبان مادری باشد یا غیر مادری. (Hismanqlu, 2005: pp 61 – 62) تدریس داستان در آموزش زبان به کودک، او را با ساخت هنری و ادبی داستان نیز آشنا می‌کند و موجب شناخت بیشتر از زبان می‌شود. داستان با شرح و توصیف زندگی روزمره انسان به زندگی‌اش نزدیکتر از دیگر انواع ادبیات است. و رویکرد ارتباطی داستان، (گنجی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۶۲) آن را به عنوان یک محتوای آموزشی مناسب برای زبان آموزان کودک و نوجوان مطرح کرده است.

خلاصه‌ای از معیارهای مناسب انتخاب داستان برای آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان که در مقاله همین نویسندگان تحت عنوان «تحدید معايير المحتوى التعليمي المناسب لتوظيف أدب الاطفال القصصي فی تعليم اللغة العربية للأطفال والناشئة الإيرانيين» در مجله دراسات في تعليم اللغة العربية و تعلمها دانشگاه شیراز آماده انتشار است:

- محتوای آموزشی باید از نظر روانی، فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و مذهبی متناسب با کودکان و نوجوانان فارسی زبان باشد. هر چند ترکیب همه جنبه‌ها در تهیه محتوای آموزشی آسان نیست و هیچ یک از متون شامل همه این معیارها به طور کامل نمی‌شود:

۱. ایران کشوری اسلامی است و در انتخاب محتوای آموزشی باید به فرهنگ ایرانی اسلامی توجه شود. بنابراین داستان‌های منتخب برای آموزش زبان عربی باید به دور از انحرافات اعتقادی باشد تا ذهن کودکان و نوجوانان زبان آموز آشفته و مشوش نگردد.

۲. باید داستان‌هایی انتخاب شود که از نظر محتوا به رسم و رسوم اجتماعی ایران نزدیک است.

۳. یکی از معیارهای انتخاب داستان به عنوان محتوای آموزشی زبان این است که داستان‌ها عملکردهای زبانی زنده و مشترک را در زندگی روزمره بیان کند و زبان آموز را در مهارت‌های زبانی، ارتباطی و خواندن آموزش دهد.

۴. موضوع داستان به روز و در ارتباط با زندگی کودکان و نوجوانان امروزی باشد و این نکته بسیار مهمی در جهت استفاده خوب و محسوس از داستان کودک است.

۵. داستان‌هایی انتخاب گردد که برای کودک جذاب باشد و از روش‌های مدرن در آموزش زبان عربی، همانند سایر زبان‌ها: انگلیسی، فرانسه، آلمانی و ... پیروی کنند تا انگیزه‌ای برای یادگیری زبان عربی ایجاد شود.

بر اساس این معیارها سه داستان با موضوع اجتماعی انتخاب و در قالب محتوای آموزشی طراحی شده و در پیشرفت مهارت خواندن کودکان و نوجوانان ایرانی تدریس شده‌اند:

۱. ماذا نُحِبُّ أَنْ تَكُونَ؟ (الحسنی الندوی، ۱۴۲۴: ۳۳)

۲. الأسرة، التكنولوجيا (الشامسي، ۲۰۲۱)

۳. عائلة متماسكة (صفراوي، ۲۰۱۶: ۱۱)

۷- مهارت خواندن:

خواندن یک فعالیت زبانی است که با درک مطالب نوشتاری نیز مرتبط است و بدون درک مطلب معنا ندارد. (عبده، ۱۹۹۰: ۱۵) بنابراین خواندن، یک فرایند منحصر به فرد است که فقط به شخص خواننده تعلق دارد. اطلاعات خاص و نشانه‌های ویژه‌ای به وی منتقل می‌شود که هیچ کس دیگری نمی‌تواند آن‌ها را به اشتراک بگذارد. (مختاری، ۲۰۱۸: ۱۸۳) مهارت خواندن رابطی بین زبان گفتاری و زبان نوشتاری است، زیرا این مهارت در شناخت حروف، اشکال و گروه بندی آن موثر و سطح واژگانی خواننده را تا حد زیادی بالا می‌برد. (اسماعیلی، ۲۰۱۸: ۱۵۶) خواندن به عنوان یک فرایند تعاملی عبارت رایجی است که توسط نویسندگان متخصص در آموزش زبان استفاده می‌شود. و می‌توان آن را به عنوان فرایندی توصیف کرد که در حین آن، خواننده از انواع دانش برای درک و فهم متن استفاده می‌کند.

هدف از آموزش مهارت خواندن این است که زبان آموز کودک و نوجوان، عربی را آسان و راحت بخواند و رمزهای نوشتاری را با اصواتی که عربی را تشکیل می‌دهند، پیوند دهد تا بتواند متن را با صدای بلند و با تلفظ صحیح، بخواند. و رفته رفته در درک مفهوم متن پیشرفت داشته باشد. و یا حتی بتواند با تغییر واژگان در ترکیب‌ها، و تغییر سیاق مفردات، معنای آن را بفهمد. همچنین او با پیشرفت تدریجی، باید ایده‌ها و جزئیات متن را درک کند و روابطی را که ایده اصلی را تشکیل می‌دهد و علائم نگارشی و عملکرد هر یک از آن را از نظر معنایی و آوایی یاد بگیرد. (الجماسم، ۲۰۱۳: ۲۲۳ و أبو عمشة، ۲۰۱۸: ۱۶-۱۵) بنابراین با توجه مطالب ذکر شده، مهارت خواندن از مهارت‌های پایه و موثر در یادگیری هر زبانی است.

۸- روش‌های تدریس و خواندن داستان:

۱- **نمایش صوتی و تصویری:** اجرای تدریس داستان به منظور آموزش زبان با استفاده از رایانه یا دستگاه ویدئویی انجام می‌شود. این روش خلاصه‌ای معنادار از رویدادهای داستان و جزئیات دقیق آن را ارائه می‌دهد. در این روش معلم می‌تواند در حین تدریس ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی دانش آموزان را مشاهده و به آن‌ها کمک کند تا بین آنچه می‌خوانند و می‌بینند، پیوند برقرار کنند. (العنای، ۲۰۰۹: ۸۲)

۲- **بی صدا خواندن داستان:** پس از اینکه معلم داستان را به دانش آموزان ارائه داد، به آن‌ها ده دقیقه زمان می‌دهد تا داستان را یکبار بخوانند. هدف از این نوع خواندن فقط یک درک کلی از متن است. (همان)

۳- بلند خواندن داستان: شرط اصلی این روش این است که دانش آموزان حرکات، حروف، ساختار صرفی، قواعد وقف و وصل و تلفظ صحیح را بیاموزند. در این روش لازم است که معلم دو بار داستان را با صدای بلند برای دانش آموزان بخواند یا اینکه از نوار کاست یا سی دی برای روایت داستان استفاده کند. در اینجا توجه به خواندن معلم و پیگیری آن از طرف دانش آموزان بسیار مهم است. طوری که معلم می‌خواند و دانش آموزان با چشم و انگشت آنچه را که خوانده می‌شود، دنبال می‌کنند. معلم پس از خواندن داستان به دانش آموزان فرصت می‌دهد تا یکی یکی آن را بخوانند و خواندن را بهتر یاد بگیرند. (همان)

۴- خواندن تحلیلی: هدف از این نوع خواندن، تحلیل عناصر اصلی داستان از نظر شکل و مضمون است. در اینجا لازم به ذکر است که واژگان دشوار موجود در داستان باید در ابتدای درس توضیح داده شوند. (همان)

روش‌هایی که ذکر شده است برای تدریس داستان به صورت کلی است یعنی برای هم تدریس خود داستان و هم غنی کردن ثروت زبانی فراگیران. اما هر یک از این روش‌ها به طور مستقل می‌تواند در آموختن زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان نیز موثر باشد، و اگر تلفیقی از همه این روش‌ها بکار برده شود، تاثیر چشمگیری در آموزش زبان دارد. چنانکه در به سرانجام رساندن این پژوهش، در تدریس از روش خواندن داستان از جانب معلم و بررسی واژگان جدید و قواعد مربوط به هر درس استفاده شده است. سپس در جلسات بعد خواندن شفاهی دانش آموزان و درک مطلب داستان از طرف آن‌ها مورد سنجش قرار گرفته و تمرینات مربوطه نیز پاسخ داده شده است.

۹- تاثیر داستان بر آموزش مهارت خواندن زبان عربی به کودکان و نوجوانان

فارسی زبان:

در این بخش به سوال پژوهش پاسخ داده خواهد شد و فرضیه آن مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت:

پژوهشگران جهت یافتن پاسخ مسائل، سؤالات و تأیید یا رد فرضیه‌های که در پی آنان پدید آمده است، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز کرده و آن‌ها را با استفاده از تکنیک‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند. زیرا در این صورت است که تئوری‌ها و فرضیات در قالب

مسائل آماری به صورت کمی درآمده و قابل سنجش می‌شود. از این رو در این پژوهش، برای دستیابی به نتایج مورد انتظار، سعی شده علاوه بر روش‌های مناسب پژوهش، از طبقه بندی و تجزیه و تحلیل درست داده‌ها و تکنیک‌های آماری مناسب استفاده گردد. در این بخش به تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از مشاهده و آزمون در دو سطح توصیفی و استنباطی پرداخته خواهد شد. در ابتدا ویژگی‌های نمونه آماری به صورت توصیفی بیان می‌گردد. سپس با استفاده از آزمون‌های مختلف آماری اهداف پژوهش مورد بررسی قرار گرفته و فرضیات مربوط به آن، آزمون خواهند شد.

۹-۱- روش آزمون:

در این بخش به قضاوت پیرامون پارامتر جامعه براساس مقادیر حاصل از نمونه پرداخته خواهد شد و به فرضیات و اهداف پژوهش با روش‌های آماری مناسب پاسخ داده می‌شود. پیش از بررسی و پاسخ‌گویی به فرضیات و اهداف پژوهش به بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش پرداخته خواهد شد. در این راستا جهت آزمون طبیعی بودن داده‌های ذاتاً کمی از آزمون‌های کولموگروف- اسمیرنوف و یا شاپیرو ویلک (انتخاب هر آزمون به حجم نمونه بستگی دارد) استفاده می‌شود در این پژوهش نیز با توجه کمی بودن داده‌ها (به صورت نمره) و همچنین حجم نمونه کمتر از ۲۰۰۰ نفر (۲۵ نفر برای هر گروه) آزمون کولموگروف- اسمیرنوف به کار گرفته شده است. نتایج این آزمون در جدول زیر قابل مشاهده است.

جدول ۱: نتایج بررسی داده‌های آماری پیش آزمون و پس آزمون گروه آزمودنی

متغیر	وضعیت	میانگین	انحراف استاندارد	آماره K-S	معناداری	نتیجه
کتبی	پیش آزمون	۱۳/۸۹۳	۲/۲۱۴	۰/۱۱۹	۰/۰۰۱	غیر نرمال
	پس آزمون	۱۳/۷۰۰	۵/۰۵۳	۰/۲۱۰	۰/۰۰۱	غیر نرمال
قرائت	پیش	۱۴/۰۵۳	۲/۰۴۲	۰/۱۵۲	۰/۰۰۱	غیر نرمال

آزمون					
پس آزمون	۱۳/۸۰۷	۴/۷۶۵	۰/۲۲۹	۰/۰۰۱	غیر نرمال

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد بر اساس آزمون کولموگروف-اسمیرنوف؛ چون سطح معنی‌داری تمام متغیرها کمتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد، لذا توزیع کلیه داده‌ها، غیرنرمال بوده و برای بررسی فرضیه‌های آماری مربوط به آن‌ها می‌باید از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شود.

جدول ۲: نتایج بررسی داده‌های آماری در گروه کنترل و آزمودنی

وضعیت	گروه	میانگین	انحراف استاندارد	آماره K-S	معناداری	نتیجه
کتبی	آزمودنی	۱۸/۰۸۰	۰/۸۶۵	۰/۱۱۲	۰/۱۳۱	نرمال
	کنترل	۹/۰۵۰	۲/۰۵۶	۰/۱۱۰	۰/۲۰۰	نرمال
قرائت	آزمودنی	۱۸/۲۱۰	۱/۰۴۳	۰/۱۱۲	۰/۲۰۰	نرمال
	کنترل	۹/۴۴۰	۱/۶۷۳	۰/۱۵۳	۰/۱۳۵	نرمال

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد بر اساس آزمون کولموگروف-اسمیرنوف؛ چون سطح معنی‌داری گروه‌ها بیشتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد، لذا توزیع کلیه داده‌ها، نرمال بوده و برای بررسی فرضیه‌های آماری مربوط به آن‌ها می‌باید از آزمون‌های پارامتریک استفاده شود.

جدول ۳: آزمون T مستقل برای بررسی تفاوت تاثیر داستان بر یادگیری دانش آموزان

آزمون T		آزمون لوین					
آزمون	گروه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	آماره T	معناداری	آماره F	معناداری
کتبی	آزمودنی	۱۸/۰۸۰	۰/۸۶۵	۹/۳۰۰	۰/۰۰۱	۱۱/۸۴۱	۰/۰۰۱
	کنترل	۹/۰۵۰	۲/۰۵۶				
قرائت	آزمودنی	۱۸/۲۱۰	۱/۰۴۳	۸/۷۷۰	۰/۰۰۱	۵/۶۴۰	۰/۰۲۲
	کنترل	۹/۴۴۰	۱/۶۷۳				

قبل از تصمیم گیری درباره اختلاف آماری باید برابری واریانس های داده های گروه کنترل و گروه آزمودنی را مورد بررسی قرار داد. در این راستا باید به نتایج آزمون لوین مراجعه نمود. در این آزمون اگر مقدار معناداری بیشتر از ۰/۰۵ باشد، یعنی واریانس دو متغیر یکسان است و اگر کمتر از ۰/۰۵ باشد، یعنی واریانس دو متغیر یکسان نیست. در این فرضیه عدد معناداری برای آزمون کتبی برابر ۰/۰۰۱ و برای آزمون قرائت برابر ۰/۰۲۲ است و این به آن معناست که واریانس دو متغیر یکسان نیستند. بنابراین نتایج با فرض عدم برابری واریانس ها گزارش می گردد. با توجه به نتایج جدول فوق، آماره تی به دست آمده برای آزمون کتبی ($T=9/300$) و آزمون قرائت ($T=8/770$) از نظر آماری معنادار بوده ($P=0/001$) و این نتیجه نشان دهنده آن است که بین دو گروه تفاوت معنادار وجود دارد و بنابراین کاربست داستان در آموزش مهارت خواننداری دانش آموزان تاثیرگذار بوده است.

با توجه به تحلیل و بررسی داده های مربوط به دو گروه آزموده و کنترل، به صورت شفاف و واضح مشخص است که داستان بر میزان آموزش زبان به کودکان و نوجوانان فارسی زبان به صورت معنادار، موثر است و بر ارتقای سطح یادگیری و فراگیری مهارت خواندن در زبان آموز کودک و نوجوان فارسی زبان، تاثیر بسزایی دارد.

۹-۲- روش مشاهده:

از این روش و ابزار فقط برای کلاس گروه آزمودنی و مشاهده تغییرات و جنب و جوش هایشان که تحت تاثیر تدریس داستان بوده، استفاده شده است. قبل از تحلیل نتیجه داده ها، وضعیت پایایی متغیرها و نرمال بودن داده ها پرداخته می شود. لذا نتایج جدول ۱، نشان می دهد که مقادیر آلفای کرونباخ برای متغیرهای تحقیق دارای حد مطلوبی بوده است. بنابراین ابزار مورد استفاده از پایایی مناسبی برخوردار می باشد:

جدول ۱. وضعیت پایایی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد گویه ها	آلفای کرونباخ	وضعیت
شناخت واجی و تلفظ حروف	۴	۰/۹۰۹	عالی
عملکرد خواندن زبان آموز	۴	۰/۷۵۷	قابل قبول
روان خوانی	۴	۰/۷۱۳	قابل قبول

درک مطلب	۴	۰/۸۱۶	خوب
----------	---	-------	-----

و در جدول ۲ نیز مشاهده می‌شود با استفاده از چولگی و کشیدگی همه داده‌ها نرمال بوده است:

جدول ۲- نتایج بررسی داده‌های آماری گروه آزمودنی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	نتیجه
شناخت واجی و تلفظ حروف	۳/۵۸۰	۰/۴۵۵	-۰/۴۲۹	-۱/۴۹۰	نرمال
عملکرد خواندن زبان آموز	۳/۱۷۰	۰/۴۵۴	-۰/۹۷۰	-۰/۲۵۰	نرمال
روان خوانی	۲/۸۸۰	۰/۵۳۱	-۰/۱۸۶	۰/۲۹۹	نرمال
درک مطلب	۲/۶۰۰	۰/۴۱۵	-۰/۵۸۴	۰/۸۶۰	نرمال

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد مقادیر هریک از آماره‌های چولگی و کشیدگی در بازه مورد قبول (۲، ۲-) قرار دارند و این نشان می‌دهد که توزیع داده‌ها طبیعی است. لذا برای بررسی سوالات پژوهش می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد. جهت بررسی وضعیت هریک از مولفه‌های پژوهش به همراه ابعاد آنها از آزمون تی تست تک نمونه ای (تک گروهی) یا میانگین فرضی ۲/۵ استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون در قالب جدول (۳) گزارش شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون تی تست تک نمونه‌ای

متغیر	سطح اطمینان		اختلاف میانگین	میانگین	آماره T	معناداری
	حد بالا	حد پایین				
شناخت واجی و تلفظ حروف	۱/۲۶۸	۰/۸۹۲	۱/۰۸۰	۳/۵۸۰	۱۱/۸۷۲	۰/۰۰۱
عملکرد خواندن زبان	۰/۸۵۸	۰/۴۸۲	۰/۶۷۰	۳/۱۷۰	۷/۳۶۵	۰/۰۰۱

آموز						
روان خوانی	۰/۵۹۹	۰/۱۶۱	۰/۳۸۰	۲/۸۸۰	۳/۵۷۹	۰/۰۰۲
درک مطلب	۰/۲۷۱	-۰/۰۷۱	۰/۱۰۰	۲/۶۰۰	۱/۲۰۶	۰/۲۴۰

بر اساس جدول (۳) نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای با نمره برازش ۲/۵ برای تمامی متغیرها به جز متغیر درک مطلب در سطح ۰/۰۵ معنادار بوده است. بررسی میانگین نمرات نیز نشان می‌دهد که میانگین سه متغیر آگاهی واجی، خواندن واضح و روان‌خوانی بالاتر از نقطه برازش تعیین شده بوده و در نتیجه در وضعیت مناسبی قرار دارند اما برای متغیر درک مطلب علی رغم دارا بودن میانگینی بالاتر از نقطه برازش تعیین شده، به سبب عدم معناداری اختلاف میانگین، نمی‌توان با قاطعیت عنوان نمود که این متغیر در وضعیت مناسبی قرار دارد.

با بررسی داده‌های به دست آمده از روش مشاهده مستقیم از کلاس درس گروه آزموده، مسلم است که داستان تاثیر چشمگیری در آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان و در پیشرفت مهارت خواندن آنان دارد.

۱۱- بحث و نتیجه گیری:

مطالعه حاضر نسبت به پژوهش‌هایی که در این زمین صورت گرفته است، با استفاده از روش میدانی و شبه آزمایشی به دنبال تعیین میزان تاثیر داستان بر پیشرفت یادگیری زبان عربی و مهارت خواندن در ایران بوده که نتیجه مطالعه علاوه بر اثبات فرضیه پژوهش، گویای معناداری تاثیر داستان بر آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان فارسی زبان، به شرح ذیل است:

- با توجه به نتایج جدول فوق، آماره تی به دست آمده برای آزمون کتبی ($T=9/300$) و آزمون قرائت ($T=8/770$) از نظر آماری معنادار بوده ($P=0/001$) و این نتیجه نشان دهنده آن است که بین دو گروه تفاوت معنادار وجود دارد و بنابراین کاربست داستان آموزش مهارت خوانداری دانش آموزان تاثیرگذار بوده است. حتی مقایسه پیش آزمون و پس آزمون گروه آزمودنی نیز بیانگر معناداری تاثیر داستان بر آموزش مهارت خوانداری می‌باشد.

- بررسی میانگین نمرات نشان می‌دهد که سه متغیر آگاهی واجی، خواندن واضح و روان‌خوانی وضعیت مناسبی قرار دارند اما برای متغیر درک مطلب علی رغم دارا بودن میانگینی بالاتر از نقطه برازش تعیین شده، به سبب عدم معناداری اختلاف میانگین، نمی‌توان با

قاطعیت عنوان نمود که این متغیر در وضعیت مناسبی قرار دارد. علی رغم این حالت آماری، بررسی کلی داده‌های به دست آمده از روش مشاهده مستقیم از کلاس درس گروه آزمونی و تحلیل آماری آن نشان می‌دهد که تاثیر داستان در آموزش مهارت خواندن به کودکان و نوجوانان فارسی زبان و پیشرفت آن معنادار بوده و قابل ملاحظه است.

- شایان ذکر است که این پژوهش نسبت پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده است، تفاوت زیادی دارد. از جمله اینکه بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته روشی توصیفی داشته و همانطور که در پیشینه ذکر گردیده، بررسی میدانی و شبه آزمایشی در آن‌ها دیده نمی‌شود. - جا دارد محدودیت‌های پژوهش را هم بیان نمود. از جمله اینکه این پژوهش در دوره همه گیری ویروس کرونا انجام گردیده و کلاس آموزشی نیز به صورت مجازی بوده است. این از موانع بسیار بزرگی بود که گریبان‌گیر پژوهش حاضر گردیده است. اما با وجود همه این موانع، پژوهش حاضر بودن هیچ کم و کاست علمی و آکادمیک، انجام شده است.

پیشنهادهای:

- پیشنهاد می‌شود در زمینه آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان ایرانی، با روش میدانی و شبه آزمایشی آکادمیک توجه بیشتری شود. - در نوع کاربست روش آموزش زبان عربی به کودکان و نوجوانان ایرانی به روش آموزش زبان‌هایی چون انگلیسی که به روزتر و پیشرفته تر صورت می‌پذیرد، توجه شود.

منابع و مأخذ

کتاب‌های فارسی و عربی

- ۱. ابراهیم، مجدی عزیز (۲۰۰۹م)، معجم مصطلحات و مفاهیم التعليم والتعلم، القاهرة، عالم الكتب، ط ۱.
- ۲. الحسني الندوي، أبو الحسن علي (۱۴۲۴ هـ)، القراءة الراشدة لتعليم اللغة العربية والثقافة الإسلامية، بريطانيا (ليستر)، الأكاديمية الإسلامية، اليمامة للطباعة والنشر والتوزيع.
- ۳. الشامسي، وفاء بنت محمد سالم (۲۰۲۱م)، عزّوز يفتقد ماما، الإمارات المتحدة العربية، مؤسسة الفكر العربي.
- ۴. القديري، ممدوح (۱۹۹۹م)، أدب الأطفال العربي بين الواقع والمستقبل، القاهرة، مركز الحضارة العربية، ط ۱.
- ۵. الهيتي، هادي نعمان (۱۹۸۸م)، ثقافة الأطفال، الكويت، نشر سلسلة عالم المعرفة.
- ۶. بريغش، محمد حسن (۱۹۹۶م)، أدب الاطفال أهدافه و سماته، بيروت، مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، ط ۲.

. صفراوة، أسامة (٢٠١٦م)، قصص مهارات الحياة: مجموعة القصص لغرس القيم في الأطفال دليل العملي للمربين والأولياء، تقديم: مصدق الجليدي.

. عامر، عبد الحميد محمد (٢٠٠٧م)، أدب الأطفال في ليبيا: دراسة في مضمون القصة، بنغازي، نشر دار الكتب الوطنية، ط ١.

. عبده، داود (١٩٩٠م)، نحو تعليم اللغة العربية وظيفيا، أردن، دار الكرمل للنشر والتوزيع.

- لازار، غيليان (١٣٨٠هـ.ش)، ادبيات وأموزش زبان، مترجم: محمد غضنفرى، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول.

پایان نامه:

- کلاشى، محمد (١٣٩٠ش)، «ویژگی ادبیات داستانی عربی کودکان در آثار کامل کیلانی (داستان های: اصدقاء الربیع، القیل الابيض، شهرزاد بنت الوزير، فى غابة الشياطين و حکایات الاطفال بدر البدور)»، به راهنمای فرامرز میرزایی، دانشگاه بوعلی سینا همدان.

مجله:

- أبوعمشة، خالد حسين (٢٠١٨م)، «الصعوبات والتحديات التي تواجه تعليم للأطفال الناطقين بغير العربية وسبل معالجتها»، مجلة الدراسات والبحوث الإنسانية والتطبيقية، العدد ٤، صص ٨٢ - ٦٢.

. إسماعيلي، يوسف (٢٠١٨م)، «معايير تقويم (تقييم) مهارة القراءة في اللغة العربية للناطقين بغيرها»، كتاب معايير مهارات اللغة العربية للناطقين بغيرها: مجموعة إبحاث محكمة، منشورات المنتدى العربي التركي، ط ١.

. الجاسم، محمود حسن (٢٠١٣م)، «توظيف النصوص القرآنية في تعليم العربية للناطقين بغيرها»، كتاب المؤتمر العالمي الرابع في "تعليم اللغة العربية وآدابها لأغراض خاصة" أبحاث محكمة: الجزء الأول، ماليزيا، جامعة الجامعة الإسلامية العالمية.

. العناتي، وليد (٢٠٠٩م)، «رؤى لسانية في تدريس القصة القصيرة للناطقين بغير العربية»، مجلة جامعة النجاح للأبحاث العلوم الإنسانية، المجلد ٢٣ (١)، صص ٩٤ - ٧٣.

. علي، سعيد (٢٠١٨م)، «تدريس وتقويم مهارة القراءة في تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها: فُلاة الكاميرون أمودجاً»، كتاب معايير مهارات اللغة العربية للناطقين بغيرها: مجموعة إبحاث محكمة، منشورات المنتدى العربي التركي، ط ١.

- گنجی، نرجس، جلالی، مریم وابن الرسول، محمدرضا (١٣٩٣ش)، «تدريس القصة القصيرة لمتعلمي العربية من الناطقين بغيرها من ضوء المدخل الاتصالي»، مجله لسان مبین، سال چهارم، شماره ١٠، صص ١٨١ - ١٦٠.

. مختاري، فاطمة (٢٠١٨م)، «معايير تقويم مهارة القراءة لغير الناطقين بالعربية»، كتاب معايير مهارات اللغة العربية للناطقين بغيرها: مجموعة إبحاث محكمة، منشورات المنتدى العربي التركي، ط ١.

اثر بخشی کاربست داستان کودک در تقویت مهارت خوانداری به زبان عربی ... محمد کلاشی*

- همایونی، سعدالله وموسی بیات (۱۳۹۹)، «چالش‌های آموزش زبان عربی در نظام آموزشی کشور»، مرکز پژوهش مجلس شورای اسلامی:

<https://iranthinktanks.com/challenges-of-teaching-arabic-language-in-the-educational-system-of-the-country/>

منابع لاتین:

- Al-Dajani, Basma Ahmed Sidqi, (2019), The Function of Arabic Literature in Arabic Language Teaching: A Gateway to Cultural Liteacy, Dirasat Human and Social Sciences, volum 46m no1.
- Brumfit and Carter (1986) Literature and Language Teaching, p: 191.
- Collie, J and Slater, S, (1988), Literature and Language .Teaching. Oxford: Oxford University Press.
- Ghosn, I, (2002), Four good reasons to use literature in primary .school ELT. ELT Journal, 56 (2), pp172-179.
- Hismanoğlu, Murat, (2005), Teaching English through Literature. Journal of Language and Linguistic Studies Vol.1, No.1, pp53-66.
- Llach, P, (2007), Teaching Language through literature: The Waste Land in the ESL classroom. Odisea, n.8, ISSN 1578-3820.7-17.
- Mckay, Sandra, (1991) Literature in ESL Classroom, in: C.J
- To'aima, R. and Manna' M, (2001), Teaching Arabic and religion between Science and Art. Dar alFikr al Arabi. Cairo.

مدى فاعلية توظيف قصة الأطفال العربية في ترقية مهارة قراءة اللغة العربية للأطفال والناشئة الناطقين باللغة الفارسية من المرحلة الثانوية الأولى (مدارس مدينة نور بمحافظة مازندران نموذجاً)

نوع المقالة: أصيلة

محمد كلاشي^١، فرامرز ميرزائي^٢، عيسى متقي زاده^٣، غلامرضا كياني^٤

^١دكتوراه في فرع اللغة العربية وآدابها بجامعة تربية مدرس، كلية العلوم الإنسانية، طهران، إيران

^٢أستاذ في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة تربية مدرس، كلية العلوم الإنسانية، طهران، إيران

^٣أستاذ في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة تربية مدرس، كلية العلوم الإنسانية، طهران، إيران

^٤أستاذ مشارك في قسم تعليم اللغة الانجليزية بجامعة تربية مدرس، كلية العلوم الإنسانية، طهران، إيران

الملخص

تُعتبر قصة الأطفال من أهم أداة لتحفيز وتلذذ الأطفال والناشئة. وتحتل قصص الأطفال العربية مكانة خاصة في الأدب العربي المعاصر وهي مصدر مناسب لتصميم المواد التعليمية في تعليم العربية للأطفال والناشئين. والنظر لاستخدام قليل ونادر منها في تعليم العربية للأطفال والناشئين الناطقين باللغة الفارسية، وبما تظهر في مقرهم الدراسي، لذا قامت هذه المقالة بالاعتماد على المنهج الوصفي وشبه التجريبي على دراسة مدى فاعلية توظيف قصة الأطفال العربية في تعليم مهارة قراءة العربية. لإجراء هذا البحث، تم تصميم المواد التعليمية المناسبة أولاً، وفي الخطوة الثانية، تم اختيار المجموعتين (المجموعة الضابطة والمجموعة التجريبية) من طلاب المدارس الثانوية الأولى من مدارس مدينة نور بمحافظة مازندران، وتم الاختبار القبلي عليهم. ثم دُرِّس المعلم القصة للمجموعة التجريبية، وبعد التدريس تم إجراء الاختبار البعدي على المجموعتين التجريبية والضابطة. وخلال التدريس تم استخدام طريقة الملاحظة. ثم وفقاً لتحليل الاختبارين والملاحظة، تعرض النتائج ما هو كان المتوقع والنظر للنتائج أن قصة الأطفال لها تأثير كبير وذات دلالة إحصائية في تعليم الأطفال والناشئين الناطقين بالفارسية عموماً وفي تنمية مهارة القراءة لديهم خصوصاً.

الكلمات الرئيسية: قصة الأطفال العربية، تعليم اللغة العربية، مهارة القراءة، المرحلة الثانوية الأولى، المتعلمون الناطقون بالفارسية.